

Una dona va seure al banc dels acusats. Malgrat la pal·lidesa, malgrat el posat atordit i fatigat, encara era bonica. Tot i que tenia les delicades parpelles marcides per les llàgrimes i la boca caiguda, semblava jove. Duia els cabells amagats sota el capell negre i no se li veien.

Va acostar les dues mans al coll maquinalment, buscant, sens dubte, les perles del llarg collaret que havia lluit en el passat, però ara el coll estava nu. Les mans van vacil·lar; va tancar els dits lentament i amb recança, i la multitud expectant que seguia amb els ulls els seus moviments més mínims va deixar escapar un murmurí sord.

—Els senyors del jurat li volen veure la cara —va dir el president del tribunal—. Tregui's el capell.

Se'l va treure, i novament totes les mirades es van posar en les seves mans nues, petites i perfectes. La seva ajudant de cambra, asseguda a la primera fila dels testimonis, va fer un moviment involuntari cap endavant, com per anar a ajudar-la, fins que la consciència de la situació la va aturar; es va enrojolar i va quedar ben trasbalsada.

Era un dia d'estiu a París, fred i pàl·lid; la pluja regalimava per les altes finestres; el vell recobriment daurat del sostre de fusta i l'abillament vermell dels jutges estaven il·luminats per una llum lívida de tempesta. L'acusada va mirar el jurat, assegut davant seu, i des-

prés el públic de la sala, on els grupets humans s'arraïmaven a cada cantonada.

El president va demanar:

—Digui'm el seu nom i cognom... On va néixer...? Quina edat té...?

Dels llavis de l'acusada es va escapar un murmuri que amb prou feines es va sentir. A la sala unes dones van xiuxiuejar:

—Ha contestat...? Què ha dit...? On ha nascut...? No ho he sentit... Quants anys té...? No se sent res...!

Tenia els cabells rossos, pàl·lids i lleugers; anava vestida de negre. Una dona va dir en veu baixa:

—Fa molt de goig —i va sospirar de plaer, com al teatre.

El públic, dempeus, no sentia prou bé l'acta d'acusació. Els diaris del migdia, que reproduïen en primera plana la fesomia de l'acusada i el relat del crim, passaven de mà en mà.

La dona es deia Gladys Eysenach. Estava acusada d'haver assassinat el seu amant, Bernard Martin, de vint anys.

El president va començar l'interrogatori:

—On va néixer?

—A Santa Paloma.

—És un poble situat a la frontera de Brasil i Uruguai —va dir el magistrat als membres del jurat—. Quin és el seu nom de soltera?

—Gladys Burnera.

—Aquí no parlarem del seu passat... Tinc entès que la seva infantesa i la seva primera joventut van transcórrer entre viatges a contrades llunyanes, algunes de les quals han experimentat trasbalsos socials que han fet impossible procedir a les investigacions habituals. Així que ens haurem de conformar amb les seves pròpies declaracions pel que fa a aquests primers anys. Durant la instrucció

va declarar que el seu pare era un armador de Montevideo, i que, com que la seva mare, Sophie Burnera, va deixar-lo dos mesos després de casar-s'hi, vostè va néixer lluny d'ell i no l'ha conegut mai. És correcte?

—És correcte.

—Durant la infantesa va fer molts viatges. Es va casar essent gairebé una criatura, segons el costum del seu país, amb el financer Richard Eysenach; va perdre el marit l'any 1912. Pertany a aquesta mena de societat flotant, cosmopolita, que no té lligams ni una llar enlloc. Vostè ens ha indicat, com a lloc de residència d'ençà de la mort del seu marit, Amèrica del Sud, Amèrica del Nord, Polònia, Itàlia, Espanya, i encara altres llocs... Sense comptar diverses travessies en el seu iot, que va vendre l'any 1930. És extremament rica. La seva fortuna li ve tant de la seva mare com del seu marit traspasat. Va viure a França en diversos períodes abans de la guerra, i s'hi ha establert des de l'any 1928. De 1914 a 1915 va viure a la vora d'Antibes. Aquesta data i aquest lloc li han de portar records ben tristos: allà va morir la seva única filla l'any 1915. Després d'aquesta desgràcia, la seva vida encara es va tornar més capriciosa, més vagabunda... En aquesta atmosfera de postguerra, propícia a les aventures amoroses, ha tingut diverses relacions efímeres. Finalment, l'any 1930 va conèixer a casa d'uns amics comuns el comte Aldo Monti, d'una antiga i molt honorable família italiana. Li va proposar matrimoni. Van acordar casar-se, oi?

—Sí —va dir la Gladys Eysenach en veu baixa.

—El prometatge quasi era oficial. Tot d'una, van decidir trencar. Per quina raó...? No vol contestar...? Sens dubte no volia renunciar a la seva vida lliure i atzarosa i a tots els avantatges d'aquesta llibertat. El seu promès es va convertir en el seu amant. És exacte?

—És exacte.

—No se li coneix cap altra relació des del 1930 fins a l'octubre del 1934. Ha estat fidel al comte Monti durant quatre anys. L'atzar va posar en el seu camí la persona que havia d'esdevenir la seva víctima. Era un xicot de vint anys, en Bernard Martin, d'extracció ben modesta, fill natural d'un vell majordom. Aquesta circumstància, que feria el seu orgull, va ser sens dubte la causa que durant molt de temps, i contra tota versemblança, la va dur a negar les seves relacions amb la víctima. En Bernard Martin, estudiant a la Facultat de Lletres de París, que vivia al carrer dels Fossés-Saint-Jacques número 6, de vint anys d'edat, la va saber seduir, a vostè, una dona de món, de gran bellesa, rica, adulada. Contesti... Vostè devia cedir amb una rapidesa veritablement inaudita, veritablement escandalosa. Vostè el devia corrompre, va donar-li diners, i finalment va matar-lo. I avui respon per aquest crim.

L'acusada va estrènyer lentament les seves mans tremoloses; les ungles se li van enfonsar en la carn pàl·lida; els llavis descolorits se li van obrir amb prou feines, però no en va sortir ni una paraula, ni un so.

El president va continuar:

—Digui als membres del jurat com el va conèixer... No vol contestar...?

—Em va seguir un vespre —va dir al final, en veu baixa—. Va ser durant la tardor de l'any passat... Jo... ara no recordo la data... No, no me'n recordo —va repetir unes quantes vegades, com perduda.

—Durant la instrucció va indicar la data del 12 d'octubre.

—És possible —va murmurar—; ja no me'n recordo...

—Ell li va fer... li va fer proposicions...? Va, contesti... Ja suposo

que aquesta confessió és difícil de fer... Aquell mateix vespre se'n va anar amb ell.

Ella va deixar anar un crit feble:

—No, no! Això no és veritat...! Escoltin...

Va pronunciar unes paraules ofegades que no va sentir ningú, i després va callar.

—Parli —va dir el president.

L'acusada es va girar un altre cop cap al jurat i cap al públic, que la mirava àvidament. Va fer un gest cansat i desesperat, i finalment va sospirar:

—No tinc res a dir...